

चंद्रावरील पहिला व्हिडिओ भारतीयच

चांद्रयानप्रमुख अण्णादुराई यांनी ठरविला नासाचा दावा फोल

मयुरेश प्रभुणे ■ पुणे
matapune@indiatimes.com

‘नासा’च्या ग्रेल मिशनने चंद्राच्या
चेरुद्ध बाजूचा घेतलेला व्हिडिओ
आतापर्यंतचा पहिलाच असल्याचा दावा
केला असला, तरी भारताच्या चांद्रयानाने
चंद्राच्या पृथ्वीवरून न दिसणाऱ्या
बाजूची छायाचित्रे आणि व्हिडिओ तीन
वर्षांपूर्वीच टिपली असल्याचे स्पष्ट

झाले आहे. भारताच्या
पहिल्या चांद्रमोहिमेचे
प्रकल्प संचालक डॉ. एम.

अण्णादुराई यांनी ‘मटा’शी बोलताना
ही माहिती दिली. यामुळे नासाच्या
‘अॅग्रेसिव्ह मार्केटींग’चा आणखी एक
फटका ‘इस्रो’ला बसल्याची चर्चा आहे.

‘नासा’ने ग्रेल मिशनअंतर्गत दोन
अवकाशयानांनी एकत्रितपणे चंद्राच्या
पृथ्वीवरून न दिसणाऱ्या बाजूचे
छायाचित्रण करून त्याचा व्हिडिओ
इंटरनेटवर प्रसारीत केला. हा चंद्राची
वेरुद्ध बाजू दाखविणारा आतापर्यंतचा
पहिलाच व्हिडिओ असल्याचा दावाही
नासाने केला. मात्र, २२ ऑक्टोबर
२००८ रोजी प्रक्षेपित होऊन ८
नोव्हेंबरला चंद्राच्या कक्षेत पोचलेल्या
भारतीय चांद्रयानाने चंद्राची पृथ्वीवरून
दिसू न शकणारी बाजू त्याचवेळी
जगासमोर आणली होती. याबाबत
पहिल्या चांद्रमोहिमेचे प्रकल्पसंचालक डॉ.
एम. अण्णादुराई यांना विचारले असता,
त्यांनी नासाचा हा दावा खोडून काढला.

ते म्हणाले, ‘चांद्रयानावरील ‘टेरेन
मॅपिंग कॅमेरा’, तसेच १५ नोव्हेंबर
२००८ रोजी चंद्रावर आदळलेल्या
‘मून इम्पॅक्ट प्रोब’ या भारतीय
उपकरणांनी चंद्राच्या पृथ्वीवरून दिसू
न शकणाऱ्या बाजूची छायाचित्रे आणि

व्हिडिओ त्याचवेळी जगासमोर आणले
होते. ‘चांद्रयाना’ने चंद्राच्या पृष्ठभागाचे
केलेले छायाचित्रण जगात सर्वोत्तम
रिझोल्युशनचे मानले जाते. नासाने
कोणत्या आधारावर हा दावा केला आहे,
हे पाहावे लागेल. मात्र, मी एवढे नक्की
सांगू शकतो की, भारतीय चांद्रयानाने
चंद्राच्या पृथ्वीवरून न दिसणाऱ्या भागाचे
व्हिडिओ तीन वर्षांपूर्वीच घेतले होते.’

मटा विशेष

नासाच्या अशाप्रकारच्या मार्केटींगचा
फटका याआधीही
इस्रोला
बसला असून,

चांद्रयानावरील भारतीय उपकरणाने
१५ नोव्हेंबर २००८ रोजीच
चंद्रावरील पाण्याचा शोध लावलेला
असताना, नासाने २४ सप्टेंबर
२००९ रोजी चांद्रयानावरील
अमेरिकी उपकरण ‘मून मिनरोलॉजी
मॅप’ला चंद्रावर पाण्याचे रेणु
सापडल्याचे जाहीर करून या
शोधाचे श्रेय स्वतःकडे घेतले होते.
सतत प्रेस कॉन्फरन्स घेऊन
सनसनाटी शोध जाहीर करण्याची
नासाच्या शास्त्रज्ञांची ही पद्धत त्यांचे
‘फंन्डिंग’ सुरळीत सुरू राहावे यासाठी
असल्याचे जाणकारांचे मत आहे. मात्र,
असे करताना नासाकडून चुकीची
माहिती प्रसारीत होऊन लोकांची
दिशाभूलही होते.

चंद्राची ‘दुसरी बाजू’ कॅमेऱ्यात कैद

लंडन : अमेरिकेची अवकाशसंशोधन संस्था ‘नॅशनल
एरोनॉटिक्स अँड स्पेस अॅडमिनीस्ट्रेशन’ने (नासा)
पृथ्वीवरून दिसू न शकणाऱ्या चंद्राच्या दुसऱ्या बाजूचा
इव्हिडिओ नुकताच प्रसारित केला. या व्हिडिओत चंद्राचा
दक्षिण ध्रुवाकडून उत्तर ध्रुवाकडील प्रवास चित्रित झाला आहे.
चंद्राच्या या दुसऱ्या बाजूवर कित्येक अब्ज वर्षांपूर्वी लघुग्रह
आणि धुमकेतूंच्या सातत्याने आदळण्यामुळे मोठमोठी विवरे
निर्माण झाली असल्याचे वृत्त ‘डेली मेल’ने दिले आहे.

‘सातत्याने आदळणारे धूमकेतू आणि लघुग्रह यांच्यामुळे
निर्माण झालेल्या विवरांमुळे चंद्राचा पृष्ठभाग खडकाळ बनला
आहे,’ अशी माहिती

‘नासा’ने प्रसारित केला व्हिडिओ

नासाच्या प्रमुख
संशोधक मारिया
झुबेर यांनी दिली. हा
व्हिडिओ ‘इवीबी’ आणि
‘फ्लो’ या दोन अंतराळयानांच्या मदतीने चित्रित करण्यात
आला आहे. चंद्राचे गुरुत्वाकर्षण आणि त्याच्या भूपृष्ठाचे
अचूक नकाशे तयार करण्यासाठी हे दोन याने एकत्रितपणे
चंद्राभोवती परिभ्रमण करीत आहेत. या व्हिडिओमध्ये
अंतराळयान चंद्राच्या दक्षिण ध्रुवावर असल्याने उत्तर ध्रुवाचा
भाग वर असल्याचे दिसत आहे. चंद्राची अंतराळातील
स्थिती अशी आहे, की त्याची दुसरी बाजू पृथ्वीवरून कधीच
दिसत नाही, हे पुन्हा एकदा नव्याने सिद्ध झाले. तसेच
या व्हिडिओत ५६० मैल रुंद ‘मेअर ओरिएन्टल’ नामक
चंद्राच्या दृश्य आणि अदृश्य
बाजूंना जोडणारे विवर
प्रथमच दृष्टिक्षेपात आले
आहे. तसेच, ९३ मैल रुंद
असणाऱ्या ‘झायगास्की’ या
विवराच्यामध्ये असणारी
तारासदृश वैशिष्ट्यपूर्ण
भूरचनाही या व्हिडिओमध्ये
दिसून येत आहे.